

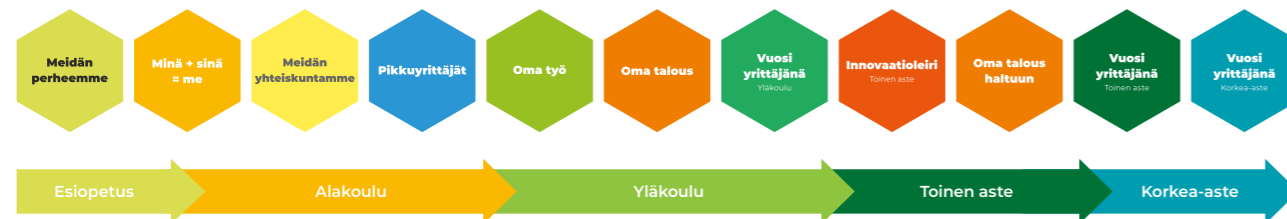
Viiden teeman
kokonaisuus arjen
taloustaitojen
harjoitteluun.

7.–9. lk ja soveltaen 2. aste

Oma talous

NY Yrittäjyyskasvatuksen polku

Nuori Yrittäjyys ry tarjoaa yrittäjyys-, työelämä- ja taloustaitojen oppimista tukevia ohjelmia esiopetuksesta korkea-asteelle. Ohjelmat on rakennettu opetussuunnitelmien tavoitteiden mukaisesti.

Tutustu kaikkiin NY-ohjelmiin: nuoriyrittajyys.fi

@nuoriyrittajyys #Omatalous

Me olemme auttamassa Sinua!

Nuori Yrittäjyys ry:n (NY) yrittäjyyskasvatuksen asiantuntijat tukevat työtäsi ympäri Suomen. Eri ikäisten oppijoiden, opettajien ja työelämän edustajien tukena on innostunut ja sitoutunut NY-tiimi, jolla on laaja kokemus yrittäjyydestä sekä hyvät yhteydet elinkeinoelämään.

Järjestämme yrittäjyyskasvatuksen koulutuksia, NY-ohjelmien käyttöönottokoulutuksia, opettajapaamisia ja -verkostoitumisia sekä erilaisia tapahtumia NY-ohjelmiin liittyen. Uskalla Yrittää -kokonaisuus sisältää seminaareja, yrittäjyyden festivaalin sekä podcasteja, jotka yhdessä tukevat opettajien työtä, ja tarjoavat nuorille mahdollisuuden oppia ja verkostoitua muiden nuorten kanssa.

Yhteystietomme löytyvät osoitteesta: nuoriyrittajyys.fi/ota-yhteytta.

Kustantaja: Nuori Yrittäjyys ry
Toimitus: NY-työryhmä
Taitto: Anne Jokisaari
Lisätietoja: nuoriyrittajyys.fi

Tervetuloa mukaan Oma talous -ohjelmaan

Oma talous -ohjelma on yläkoulun 7.–9. luokkalaisille suunnattu oppimiskokonaisuus, jonka kautta oppilaat harjoittelevat toiminnallisin työtavoin arjen taloustaitoja. Ohjelma tukee oppilaiden osallisuutta sekä arjen hallintaa, ja auttaa ymmärtämään oman toiminnan merkityksen. Tulevaisuuden taloustaitojen oppimisessa keskeistä on kestävän kehityksen ja vastuullisen yrittämisen huomioiminen kulutusvalinnoissa. Ohjelman aikana oppilaat harjoittelevat hyvin kattavasti opetussuunnitelman edellyttämiä laaja-alaisia taitoja.

Hyödynnä Yrittäjyyskasvatuksen mittaristoa

Yrittäjyyskasvatuksen mittaristo on itsearviointityökalu perus- ja toisen asteen opettajille ja rehtoreille. Mittariston avulla voi arvioida sekä kehittää omaa ja oppilaitoksen yrittäjyyskasvatusta. Mittaristo on maksuton ja vastaamiseen kannattaa varata aikaa noin 15 minuuttia.

www.lut.fi/mittaristo

Sisällys

Oma talous -ohjelman käytännön toteutustavat ja tehtävät	4
Oma talous -ohjelma pähkinäkuoressa	4
Ohjelman teemat	
Ennakkotehtävät	8
Teema 1: Talouden suunnittelu	9
Teema 2: Ostaminen ja kuluttaminen	13
Teema 3: Säästäminen ja sijoittaminen	17
Teema 4: Lainaaminen	20
Teema 5: Kiertotalous	24
Lisätietoja	30
Kutsu vierailtava asiantuntija oppitunnille	30
Seuraavat NY-askeleet	31

Oma talous -ohjelman käytännön toteutustavat ja tehtävät

Oma talous -ohjelman kaikki viisi teemaa soveltuvat käytettäväksi joko viikon mittaisena monialaisena oppimiskokonaisuutena tai itsenäisinä muutaman oppitunnin mittaisina oppimiskokonaisuuksina. Jokainen teema sisältää tekemistä 2–5 tunniksi ja yhteensä materiaalia on noin 20–25 tunniksi. Jos haluat käyttää ohjelmaa monialaisena kokonaisuutena, käytä kaikkia teemojen tehtäviä. Kahden oppitunnin mittaisia kokonaisuuksia saat rakennettua käyttämällä kustakin teemasta vain tähdellä * merkityt tehtävät.

Tehtävät sisältävät paljon keskustelua ja yhteistä ideointia. Usein on hyvä ensin jutella parin kanssa tai pienessä tiimissä (3–5), ja sitten vasta koko ryhmän kesken. Näin kaikki saavat osallistua ilman, että tarvitsee heti uskaltautua puhumaan koko ryhmän kuullen.

Tehtävät perustuvat suurelta osin tutkivaan oppimiseen: tuoretta tietoa etsitään esimerkiksi verkosta, ja asioita pohditaan eri näkökulmista. Myös luovuus ja ideointi yhdessä tiimiläisten kanssa ovat ohjelman keskiössä. Ohjelman aikana omia käsityksiä ja asenteita reflektoidaan. Oikeita vastauksia ei aina ole, ja ne saattavat myös muuttua talouden ja säädösten muutoksien myötä. Luotettavan tiedon etsiminen, keskusteleminen, pohtiminen, perusteleva oppimisen prosessi nousevat tärkeämmiksi kuin yksittäiset faktat.

Ohjelma tarjoaa erinomaisen mahdollisuuden koulun sekä työ- ja yrityselämän väliseen yhteistyöhön ja verkostoitumiseen. Oppituntien teemojen kautta tunnille voidaan kutsua eri alojen edustajia kertomaan ammateistaan taitaloudesta – nuoria kiinnostavista näkökulmista. Ammatteihin tutustuminen voi tapahtua myös vierailujen ja retkien kautta. Löydät enemmän infoa vierailijoista tämän oppaan lopusta.

Oma talous -ohjelma pähkinänkuoressa

Oma talous -ohjelman keskiössä ovat oppilaat, jotka harjoittelevat laaja-alaisia taitoja toiminnallisten työtapojen kautta. Ohjelman tehtävät on rakennettu tukemaan ensi sijassa taloustaitojen oppimista. Samalla oppilaat oppivat myös opetussuunnitelman eri oppiaineiden sisältöjä mm. kotitalouden, matematiikan, äidinkielen ja yhteiskuntaopin alueilta.

Oma talous -ohjelman tavoitteet

L1: Osallistun aktiivisesti ryhmän toimintaan ja kannustan muitakin mukaan.

L1: Osaan arvioida eri lähteiden tiedon luotettavuutta.

L2: Osaan arvioida omaa rahankäyttöäni ja kulutustottumuksiani.

L2: Osaan esittää ja perustella mielipiteitäni uskottavasti.

L3: Tunnistan vastuullisen kuluttamisen periaatteet.

L3: Osaan arvioida omia kulutustottumuksiani vastuullisuuden näkökulmasta.

L4: Osaan tulkita mediaa ja mainoksia kriittisesti.

L5: Osaan hakea tietoa erilaisista lähteistä.

L5: Osaan hyödyntää teknologiaa tiedon käsittelyyn ja viestimiseen.

L6: Osaan ideoida ja innovoida uusia tapoja vastuulliseen yrittämiseen.

L6: Toimin vastuullisena ryhmän jäsenenä ja teen omat tehtäväni huolella.

L6: Tunnistan lähiympäristöstä yrityksiä, joilla on vastuullisia toimintatapoja.

L7: Ymmärrän, miten omalla toiminnallani voin vaikuttaa kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen.

Laaja-alaisia taitoja harjaannutetaan siis kattavasti, ja tavoitteet on jaoteltu jokaisen viiden teeman kohdalle erikseen. Tämä helpottaa oppimisen arviointia, jota varten ohjelman digimateriaaleista www.nyohjelmat.fi löytyy opettajalle valmiita itse- ja vertaisarviointipohjia, joita voi hyödyntää oppimiskokonaisuuden arvioinnissa.

Digitaalinen työskentelyympäristö

Ohjelman oppilaan materiaalit ovat käytettävissä sekä tilattavina painettuina työvihkoina että digitaalisesti täytettävänä pdf-työvihkoina. Jos käytät materiaaleja diginä, kannattaa oppilaille luoda koulun teknologiaympäristöön Oma talous -ohjelman kansio, jonne tiimit kokoavat tehtäviensä dokumentit ja tuotokset. Voit halutessasi liittää sinne ohjelman digitaalisia materiaaleja. Pyydä oppilaita tai tiimejä luomaan sinne oma kansionsa, mihin he tallentavat kaikki ohjelman aikana tuottamansa digitaaliset aineistot. Ohjelman aikana voidaan opetella taulukkolaskentaohjelman (esim. Excel) käyttöä ja tehdä soveltuvat tehtävät, esim. budjetti, sen avulla.

Verkkomateriaalit löytyvät osoitteesta: nyohjelmat.fi

Ohjelman koonti

Ennakkotehtävät

Aloita ohjelma antamalla oppilaille **ennakkotehtävä 1 jo viikkoa ennen** varsinaista aloitusta oppitunneilla. **Ennakkotehtävä 2** olisi hyvä tehdä **ennen 4. ja 5. teeman käsittelyä**. Voit myös teettää asennetestiä ennen kuin aloitate tehtävien tekemisen. Asennetesti löytyy ohjelman digitaalisesta materiaalista www.nyohjelmat.fi

Teema 1: Talouden suunnittelu

Ensimmäisen teeman aikana oppilaat ryhmytyvät ja harjoittelevat yhteistyötaitoja. He oppivat suunnittelemaan omaa rahankäyttöään ja laatimaan budjetteja.

Teema 2: Ostaminen ja kuluttaminen

Teemassa 2 oppilaat arvioivat omia kulutustottumuksiaan vastuullisuuden näkökulmasta yhdessä muiden kanssa. He harjoittelevat tiedonhakutaitoja, mielipiteiden perusteluja ja uskottavaa ilmaisua. Vastuullisen kuluttamisen näkökulma on vahvasti läsnä.

Teema 3: Säästäminen ja sijoittaminen

Kolmannessa teemassa säästämiseen ja sijoittamiseen perehdytään niin, että käsitteiden erot tulevat ymmärretyiksi. Tämän lisäksi oppilasta ohjataan arvioimaan niiden eroja. Korkoihin tutustutaan kokeilemalla ja sitä kautta oivaltamalla. Teeman aikana harjoitellaan myös tiimityötaitoja ja argumentointia.

Teema 4: Lainaaminen

Teemassa 4 oppilaat harjoittelevat tiedonhakua ja erilaisten lähteiden luotettavuuden arviointia. He harjoittelevat vuorovaikutustaitoja ja argumentointia ryhmässä. Oppilaat oppivat esimerkkien kautta ymmärtämään lainaamiseen liittyviä riskejä.

Teema 5: Kiertotalous

Oppilaat tutustuvat vastuullisen yrittämisen periaatteisiin ja oppivat tunnistamaan lähiympäristön yrityksiä. He ymmärtävät miten voivat omalla toiminnallaan vaikuttaa kestävään tulevaisuuteen. Oppilaat oppivat tulkitsemaan mediaa ja mainoksia kriittisesti.

Seuraamalla sosiaalisen median kanaviamme ja aihetunnistetta #NuoriYrittäjyys löydät lisää tukimateriaalia ja muiden jakamia ideoita.

Ohjelmakoonti

Kutsu vieraileva asiantuntija oppitunnille

Ohjelman aikana on hyvä hyödyntää ympäröivää yhteiskuntaa kutsumalla mukaan asiantuntijoita yrityksistä ja työelämästä. Koulun ulkopuoliset asiantuntijat antavat ajankohtaista tietoa talouden ilmiöistä. Koulun ulkopuoliset vierailijat tuovat usein innostavia ja tuoreita näkökulmia koulutyöhön.

Kun kutsut vierailijoita kouluun, tuot asiantuntijat oppilaiden luokse. Eri henkilöiden ja toimijoiden kokemukset sekä tarinat syventävät ohjelman teemojen käsittelyä, ja samalla oppilaille tarjoutuu mahdollisuus esittää kysymyksiä ja olla vuorovaikutuksessa ympäröivän yhteiskunnan kanssa.

Kirjaa vierailijan kanssa yhteisen toiminnan tavoitteet

- **Keskustele** ohjelman teemoista ja rohkeasti vapaaehtoista kertomaan tarinansa omin sanoin.
- **Suunnittele** yhteistyölle myös jatkoa. Milloin ja missä voisitte tavata uudelleen? Voisiko yhteistyötä jatkaa seuraavan NY-ohjelman aikana?
- Löydät valmiin viestipohjan vapaaehtoiselle lähetettäväksi: nyohjelmat.fi.

Onneksi olkoon!

Olette yhdessä suorittaneet Oma talous -ohjelman. Ilmoita ohjelman suoritus ja anna palautetta osoitteessa nyohjelmat.fi. Seuraavaksi voit rauhassa tutustua muihin NY-ohjelmiin, jotka ovat osa NY Yrittäjyyskasvatuksen polkua aina korkea-asteelle asti. Ota ohjelman jälkeen käyttöösi Vuosi yrittäjänä -ohjelma, jossa lapset pääsevät ideoimaan oman NY-yrityksensä.

Seuraavat NY-askeleet

Oma työ

Oma työ -ohjelman kautta oppilaat tunnistavat omia vahvuuksiaan ja pohdiskelevat tulevaisuuden valintojaan. Erilaisiin ammatteihin tutustuminen ja oman unelma-ammatin löytäminen helpottaa tulevaisuuden mahdollisuuksien ymmärtämistä. Tulevaisuuden työelämän murros näyttää ohjelman kautta positiiviselta mahdollisuudelta.

Innovaatioleiri – yläkoulu

Innovaatioleirillä oppilaat sukeltavat syväälle tiimissä toimimiseen. Tiimitoimintarastit ovat hauskoja ja innostavat oppilaat etsimään omia vahvuuksiaan, ideoimaan ja keksimään oivaltavia ratkaisuja ongelmiin. Liiketoimintarasteilla innovoidaan uusia yritysideoita ja leiri toimii hyvin ponnahduslautana Vuosi yrittäjänä -ohjelmalle. Leiri-ohjaajina toimivat lukiolaiset, joten leiri helpottaa myös oppilaiden niveltä toiselle asteelle.

Vuosi yrittäjänä

Vuosi yrittäjänä -ohjelmassa oppilaat harjoittelevat yrittäjyystaitoja tekemisen kautta. Ohjelmassa oppilaat perustavat yksin tai ryhmässä oikealla rahalla toimivan NY-yrityksen omien kiinnostusten tai taitojen mukaan. Ohjelma tarjoaa yläkoulun opettajalle avaimet käteen -kokonaisuuden yrittäjyyden opettamiseen. Ohjelma sisältää käyttöönottokoulutuksen, valmiit materiaalit ja digitaalisen ympäristön.

Hyvää matkaa seuraavien NY-ohjelmien inspiroivaan maailmaan!
nuoriyrittajyys.fi/ohjelmat

Nuori Yrittäjyys ry eli NY tarjoaa yrittäjyys-, työelämä- ja taloustaitoja tukevia pedagogisia ohjelmia päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten käyttöön. NY on voittoa tavoittelematon yhdistys, ja se kuuluu kansainväliseen Junior Achievement Worldwide -kattojärjestöön. Suomessa toiminta alkoi vuonna 1995.

NY Yrittäjyyskasvatuksen polku on pedagogisten ohjelmien kokonaisuus. Polku tarjoaa käytännönläheisiä työvälineitä lasten ja nuorten yrittäjyys-, työelämä- ja taloustaitojen vahvistamiseen esiopetuksesta korkea-asteelle asti. Opetussuunnitelman tavoitteita tukevat NY-ohjelmat toteutetaan kouluissa osana opetusta. Tekemällä oppimiseen perustuva toiminta vahvistaa myös konkreettisesti nuorten ja elinkeinoelämän välistä yhteistyötä.

Ota yhteyttä: info@nuoriyrittajyys.fi

@NuoriYrittajyys #Omatalous

nuoriyrittajyys.fi